

Forrás: http://www.hetadmin.hu/docs_uploaded/16_megnyito_eloadas.pdf

Technikai civilizáció – kihívások, kérdések, válaszok
Konferencia megnyitó előadás
Dr. Mojzes Imre
Hírközlési Érdekegyeztető Tanács
mojzes@ett.bme.hu

Enrico Fermi szerint, ha a Föld keletkezése óta eltelt időt 24 órának tekintjük, akkor az ember megjelenése az utolsó percben, a technikai civilizáció megjelenése pedig az éjfél előtti utolsó századmásodpercben történt.

Ugyancsak Fermi szerint jogosan feltételezhetjük, hogy egy technikailag magasan fejlett civilizáció legfeljebb néhány évszázad alatt elpusztítja saját magát. Ha pedig a Föld körül elképzelünk egy néhány száz fényév sugarú gömböt, amelyen belül bármelyik bolygó egy fénysebességű hírközlő csatornán még éppen elérhető a civilizáció várható élettartamán belül, akkor gyakorlatilag zérus annak a valószínűsége, hogy a gömbön belül akad olyan bolygó, ahol ugyanakkor áll fenn a technikai civilizáció állapota, mint a Földön."

A XX. század talán leginkább abban különbözött a korábbiaktól, hogy találmányai nem fokozatosan, egy szűk használói körből lassan kiszivároghva terjedtek el, mint az emberek életébe korábban jelentős változásokat hozó újítások többsége, hanem gyorsan, tömegesen váltak ismertté - talán ezért váltanak ki nagyobb sokkot, több félelmet. *Ha* így van - lehet, hogy csak azért hisszük ezt, mert a mai változásokat saját bőrünkön tapasztaljuk, a világ megváltozását *mi* érzékeljük és nem elképzelt őseink, akiket, bármennyire próbálkozunk is vele, nagyon nehéz arccal és érzelmekkel rendelkező, valódi embereknek képzelni az elvont *régiek* helyett. A hagyományokkal élő ember talán mindig ugyanennyire riasztónak találta, ha a körülötte lévő világ megváltozott, és ezzel idegenné is vált.

A félelmek tárgyai, következésképpen az újjal szemben támasztott vádak természetesen jellemzők egy-egy korra (és nyilván nem pusztán a változásokra adott válaszok ezek, hanem az adott korszak általános félelmeit tükrözik). Manapság a sötét jóslatokban megfogalmazódik például, hogy az Internet-korszak le fogja rombolni a könyvkultúra évszázados, sőt az írásbeliség évezredek hagyományait, hogy még inkább el fogja szigetelni egymástól az embereket; hogy a virtuális élet helyettesíti majd a valót; hogy függőséget alakít ki, s ezzel családokat tesz tönkre.

A kérdést így szokták feltenni Erich Fromm nyomán: birtokolni, vagy létezni? Bekebelezni, vagy élni? Tudunk-e élni? – ez a kérdés. Élni csak jövőképpel lehet, anélkül nem. Rá kell döbbeni arra, hogy létezik egy **átörökíthető technikai civilizáció**, ami a nemzedékek egymásutánjában fejlődik. Ugyanakkor nem örökíthető át – Sándor Klárát idézve - az, amit így szoktak fogalmazni: a szív civilizációja. Választani jó és rossz között. Ezt mindenkinek saját magának kell megtanulnia. Azt is mondhatjuk, hogy minden egyednek végig kell járnia a szív civilizációjával kapcsolatban az egész törzsfelődés útját. Minden egyes személynek és minden egyes generációnak. Nem lehet átörökíteni. Nem tudom átörökíteni azt, hogyan döntsek. Erre rá kell nevelni az embert.

Az egyre tökéletesedő eszközök és az egyre homályosodó célok világában élünk. Az eszközök, amelyekkel pusztítani, vagy építeni lehet, egyre tökéletesebbek. Káin

bunkósbotjától erkölcsileg semmiben sem különbözik az atombomba, vagy a különböző terrortámadások technikai eszközei. Hogy mire használom az eszközt, jóra, vagy rosszra, az magától az embertől függ. Az ember választási képességeitől, értékrendjétől.

Földünk kozmikus környezete közvetlen és közvetett módon is befolyásolja a földi élet és az emberi civilizáció létfeltételeit. A Nap közepében végbemenő termonukleáris reakciókból származó, de a Nap felszínén nagyrészt fény- és hősugárzássá szelídülő energiaáram életünk feltétele. Földünk környezetéből és **saját magunk által gerjesztett módon** más hatások is érkeznek: gáz- és poráramok, üstökösök, meteorok és aszteroidák, különböző energiájú töltött részecskék, valamint **különböző frekvenciájú elektromágneses sugarak és más semleges részecskék.**

A földi élet létrejöttéhez és hosszú távú fennmaradásához szükséges feltételrendszerről ma még csak kezdetleges elképzeléseink vannak. Mivel máshol kialakult életformákat eddig nem találtunk; nem tudjuk, mennyire elterjedt az élet Galaktikában és a Világmindenségben. Nem ismerjük azokat a környezeti tényezőket és tűréshatáraikat, amelyek lehetővé teszik élet kifejlődését és hosszú távú fennállását, bár vannak elképzeléseink olyan környezetekről, ahol az élet elképzelhetetlennek látszik. A fajok ismételt tömeges kihalása a földtörténeti múltban nyújt ugyan némi támpontot a tűréshatárokra, de az oksági lánc megbízható feltárásához az ilyen eseménysorok ismerete általában túl kezdetleges. A technikai civilizáció stabilitására nézve pedig még ilyen fogódzóink sincsenek. (Wolfendale, Király)

Jelenlegi **civilizációnk technikai civilizáció.** Ennek számos, jól ismert hatalmas eredménye mellett, **súlyos és sötét árnyoldala is van.** Az életmódunk oly mértékben átalakult, amilyen nagy és gyors változást az emberiség még nem élt át fejlődéstörténete során. Ez a külső és belső természetből való elidegenedéssel és számos, súlyos biológiai és lélektani következménnyel is jár. Az ún. civilizatorikus betegségek és pszichoszomatikus kórképek sokasága jött létre, melyektől az iparilag fejlett országok lakosságának túlnyomó többsége szenved és emiatt hal meg.

Döbbenetes, hogy racionálisnak tartott korunkban mennyi irracionális, destruktív erő határozza meg életünket. Nukleáris fegyvereink mennyisége az egész emberiség, sőt a bioszféra többszörös elpusztítására elegendő. A természetes környezetünket oly mértékben károsítottuk, hogy az már katasztrófával fenyegeti az emberiséget. A titkos biológiai és egyéb ismeretlen fegyverek pedig ma még beláthatatlan rémisztő pusztításokra képesek. (Dr. Süle Ferenc)

Az eddigi vizsgálatok és elemzések azt mutatják, hogy található legalább két olyan közös lélektani elem, ami a technikai fejlődésünk minden vívmánya mögött meghúzódik. A legáltalánosabb közös hatását, mint **emberi képességerősítést** jellemezhetjük. Gépeink, technikai eszközeink - mint képességerősítők - fejlődése először az emberi test fizikai lehetőségeit fokozták óriási mértékben, erejét és érzékelő képességeit gigantikus méretekben növelték. Ma már pedig a pszichikus, intellektuális, racionális, memória funkcióink lehetőségeinek napról napra való robbanásszerű, hagyományos gondolkodással már szinte követhetetlen, fejlődésének vagyunk részesei. Mindez életmódunkat gyökeresen átalakította, és az átalakulás jelenleg is hatalmas iramban folytatódik.

A másik általános kórosan ható tényező azzal kapcsolatos, hogy a technikai fejlődés eredményeképpen az **információáramlásnak olyan robbanásszerű felgyorsulásában élünk,** hogy szinte minden eddigi feltárt bölcsélet, vallás, kultusz, titkos tanítás stb., a maguk legkülönbözőbb életfelfogásával, világnéppel, értékrendjével, pár forintért megvásárolhatók a sarki könyvesboltban, illetve számítógépeinken egy-két gombnyomással lehívhatók. Technikai civilizációnknak ez az információbősége korunk egyik leghatalmasabb szellemi kihívása. Az eredmény a mai emberek világnépeinek, értékrendjének rendkívül sokszínűsége, felületessége és összezavarodottsága. Amikor a fő információ-áramlást biztosító rendszereket, a médiákat értékeljük, akkor ezeket a szempontokat is

szem előtt kell tartanunk. E rendszerek a szellemi környezetszennyezés legveszélyesebb forrásai lehetnek.

A természettörténet – Glatz Ferenc által megalkotott kutatási irány - tárgya a Földön létező “élő” és “élettelen” világ alakulása, változásai. Feltárni kívánja a világegyetemben (jelenlegi ismereteink szerint) sajátos életforma kifejlődésének körülményeit, és e sajátos életforma résztényezőinek (föld, víz, levegő, növény- és állatvilág, ember) egymásra hatását. A természettörténet egyidejűleg ún. “természet-”, “élet-” és “embertudomány”. Összefoglalja és szembesíti a földre - a talajra, az ásványokra, a vízre, levegőre -, valamint az élővilágra vonatkozó ismereteinket. Kutatja mindenekelőtt azokat az emberi **életaktivitásokat**, amelyek az embert magát és a természeti, valamint épített környezetét befolyásolják. (A következő előadások egy része az épített környezetre vonatkozik majd.)

A természettörténet, magától értetődően, részletesen kutatja az utolsó jégkorszak óta eltelt időszak történelmét (az utóbbi 14-12 ezer évet) és ezen belül kiemelten is az ipari-technikai forradalmak (18-20. század) korának eseményeit, természettörténeti folyamatait. Azt a korszakot, amelynek végén ma az egyik földi élőlény képessé lett arra, hogy akár az egész földi élővilág lassú, de biztos halálát előidézze. (És az egyetlen élőlény, amely képes a Föld természettörténetileg elrendelt pusztulását talán megakadályozni!)

A természettörténet tanulmányozza természetesen az embernek a természetről, valamint ember és természet viszonyáról alakuló felfogását.

Mindez maga után vonja *az emberi értékrendek változásait* is. Kimutatható az emberi történelemben a technikai-technológiai fejlődés, a vagyonosodás előrehajtó (romboló és építő) szerepe. A mi mércénken mérve a legmaradandóbbnak az az értékrend bizonyult, amelyik az emberi cselekvés minősítésében *az ember és természet harmóniáját* tekintette alapnak. (Évezredekken át kimondatlanul is tisztelve, igazodva ehhez a követelményhez.) E rejtőzködő felfogás embert megtartó voltának megmutatása és tudatosítása különösen fontos a 21. század elején, amikor az ember képessé vált arra, hogy technikai eszköztárának segítségével átlássa a földi életfolyamatok mind nagyobb részét, és ugyanakkor képessé vált ezen életfolyamatok *befolyásolására*, esetleg deformálására, elpusztítására

Csak reméljük: az egyik fél belátja, hogy technika nélkül a Föld sebeit sem gyógyíthatjuk. Csak reméljük: a másik fél is belátja, hogy újra kell gondolni az emberi civilizáció céljait.